

när fram till tittarna. Efter ett par avsnitt råder inga tvivel om hur man ska leka med sina figurer eller vem av Power Rangers-medlemmarna som besitter vilken egenskap. Förenklingen gör också att tittarna/barnen lätt kan identifiera sig med och engagera sig i karaktärerna. Deras inbördes olikheter, som att en av personerna är färgad och en annan av asiatiskt ursprung, bidrar ytterligare till identifikationsmöjligheterna.

Sammanfattningsvis tycker jag alltså att *Postmodern barndom* har en del brister. Dessa består framför allt i att artiklarna, trots att de behandlar olika ämnesområden, är alltför lika. De har alla samma utgångspunkt och samma syfte: vi lever i en postmodern tid och det ska visas med hjälp av ett specifikt material, bestående t.ex. av reklamannonser, barnprogram eller intervjuer utförda med skolbarn. Särskilt överraskad är man alltså knappast efter avslutad läsning. Samtidigt är *Postmodern barndom* en välkommen bok. Som redaktörerna påpekar i förordet är "den moderna barndomen något av ett vitt fält" inom etnologin och det är därför mycket positivt med en antologi som denna. Oavsett om man är övertygad om att vår samtid verkligen är postmodern eller inte, så bör alla som intresserar sig för samtida barnkultur ha glädje av *Postmodern barndom*.

Charlotte Hagström, Lund

Adressat okänd. Framtidens museiföremål.
Anders Björklund och Eva Silvé-Garnert
(red.). Carlsson Bokförlag, Stockholm 1996.
173 s., ill. ISBN 91-7203-063-1.

"Framtiden" är inget nytt begrepp i museivärlden, men där återopas den nu på ett sätt som kan vara ett tecken på att framtiden går mot en renässans. Ur museiperspektiv kan en framtidsfråga gälla hur man då kommer att se på den tid som är nu. Med den utgångspunkten presenterar *Adressat okänd* 68 av de saker och prylar från det senaste halvsekle som nu finns på 68 svenska museer och som därför förmodligen också är "framtidens museiföremål". Här är alltså i bokform en museernas version av den generellt tillämpbara insikten att det vi gör idag ska kommande generationer ta hand om. Det är dock inte nödvändigtvis vad läsaren först och främst tänker på. Det går utmärkt att bortse från detta

med framtiden och se sig i den spegel som dessa museiföremål erbjuder just nu. Bokens redaktörer Anders Björklund och Eva Silvé-Garnert framkastar också i sin inledande text att museernas samtidssamlade kanske främst ska ses "som ett identitetsprojekt för vår egen tid" (s. 13). Artur Hazelius devis "Känn dig själv" gäller beständigt. Adressaten är okänd, men det går att lära känna avsändaren.

Det innebär inte att boken främst ger inblickar i människors liv under efterkrigstid utan snarare i pågående museiverksamhet. Föremålspresentationerna är 68 olika sätt att berätta en historia, framhåller redaktörerna och visar att det finns anledning att reflektera över såväl historia som berättarsätt. *Adressat okänd* är därför både en utmärkt presentbok och en skrift lämplig i undervisningen för blivande museimän. Texterna är ofta skrivna i den vi-form som är generöst inkluderande och appellerar till gemensamma erfarenheter och allas delaktighet. En del av de problemställningar som tas upp i den inledande artikeln förefaller ändå kräva viss införståddhet. Resonemanget om samtid t.ex. förutsätter egentligen att läsaren känner till museernas version av "frågan om samtiden" (s. 11).

Adressat okänd kan väcka minnen men kanske ändå mer förundran över det faktum att ganska välbekanta föremål blivit mogna för museum. Wettexduken är ett av de ting som utvalts att representera vår egen tid och det är inte första gången som museer vill bevara det som många ännu inte betraktar som bevaransvärt, på 1870-talet t.ex. gick museisamlarna emot den allmänna och uttryckliga uppfattningen om vad som var skräp. I själva värdesättandet kan museer vara avant-gardistiska historieskrivare. Frågan är om inte museer lyckas särskilt väl att engagera när de överraskar genom att visa sig inte vara vad många trodde. Som om de blir mer tilltalande när de går utanför sina konventionellt tillskrivna gränser. Det hindrar inte att de också ska uppfylla traditionella förväntningar – med mirakelduken Wettex är det så att den inte bara är en trivial slit-och-släng-vara utan även en produkt med en häpnadsväckande komplicerad tillverkning.

Flera vardagliga ting som många människor kommer i kontakt med har av museer fått det varaktigas status. KF:s blåvita varor, snusdosan, skolväskan och fritidsoverallerna - skillnaden mellan läsarens egna förvaringsskåp och museimagasin är hårfin. Den som

är lagd för mörka scenarier kan tänka sig att det inte är mott och mal som är ett framtida hot mot dessa föremål utan att någon i museet tar miste och t.ex. börjar använda "fel" torktrasa. Fotografierna bidrar till sådana tankar. De avslöjar nämligen inte föremålets nya museistatus utan verkar ibland rentav hämtade ur en aktuell varukatalog. Å andra sidan återger de flesta föremålen så som framtiden kommer att se dem på museernas hyllor, utan brukare och utan kontext, ännu förpackade som Luxtvålen och kondomerna. Det är dock inte bilderna, även om de framhävs på särskilda sidor, som står i fokus i boken utan texterna, ordberättelserna.

68 föremål från lika många museer är naturligtvis ett urval ur museisamlingar som också de är ett urval. Att säga något sammanfattande om dem är inte lätt, är det ens meningsfullt? Redaktörerna uppmanar läsaren att lyssna till ett samtal mellan museiröster. De flyttar därmed fokus från det färdiga resultatet till något pågående. Själva har de med denna bok medverkat till ett inspirerande collage, ett postmodernt kabinett kanske man kunde säga. Föremålen presenteras i en bokstavsordning som står i bjärt kontrast till de genomtänkta klassifikationssystem som museerna lagt ner arbete på i många år. Denna "dadaistiska (o)ordning" (s. 9) har nu sina lockelser och är kanske en kreativ ögonöppnare för både allmänhet och museifolk. Det är inte bara systematiken som läggs åt sidan. Den förkärlek för det rationella som redaktörerna utläser ur museernas samlande vill de kompensera med utrymme för det irrationella och för individuella påhitt. Mångfalden är ideal och verklighet också i museivärlden. Olika sätt att berätta en historia, föremåls olika betydelser etc. gör att den gamla frågan om representativitet nu fått innebörd av många olikheters representation, i den mån representativitet alls längre är eftersträvanvärt. Om någon trodde att museernas uppgift var närmast omöjlig, visar denna bok att den i själva verket består av många möjligheter.

Vad museer samlar på och hur de "får tag på" sina föremål är frågor som allmänheten så ofta ställer att det är uppenbart att många inte vet särskilt mycket om just detta. I de yrkesetiska regler som svenska museer antog på 1980-talet; efter internationell förebild, stadgas att varje museum ska anta och offentliggöra riktlinjer för sin insamlingsverksamhet. Det är nu inga sådana, av

museiledningar fastställda, riktlinjer som publiceras i *Adressat okänd*, men det är inte heller ett traditionellt gävomottagande som dominerar. I de olika föremålstexterna framstår museerna som aktiva och medvetna föremålssamlare, på en gång påhittiga och ansvarsfulla. Bokens museer ingår i Samdok och flera av de utvalda föremålen har förvärvats i ett större Samdok-sammanhang. Olika undersökningar och projekt skymtar som genomtänkt bakgrund till de utvalda föremålen.

Med sina bidrag från 68 olika museer är detta en slags sammanläggningsskrift. Det finns en tidigare sådan, den som i det tidiga åttiotalet presenterade länsmuseumerna i form av individuella historiker, och på en väsentlig punkt skiljer sig dessa båda böcker åt. I åttiotalets bok var alla texter anonyma. I *Adressat okänd* är var och en av de 68 föremålstexterna undertecknad. Det är inte längre enbart bildernas upphovsmän som namnges. Museimännen som valt och skriver om föremålen träder in som individer, en särskild avsändargrupp som det finns anledning att lära känna. Också i redaktörernas inledningstext blir museimännen synliga på ett sätt som hittills knappast varit vanligt. Här kallas de "museiintendenterna". Yrkesbenämningar på museianställda är nu en särskild problematik, intendent är sannolikt en begriplig och därför väl vald benämning, men knappast den titel som alla skulle angett om de hade presenterat sig med titlar. Men ingen uppger nu sin titel, utan talar mer personligt än tjänstemannaaktigt i sin text. Man anar en ny professionell tendens genom denna museiintendenternas närvaro, liksom i föremålstexternas glimtar av aktiv insamling.

Professionens synlighet både förutsätter och befordrar kunskap om de professionella. Läsaren får veta en del om könsfördelningen bland svenska museimän och hur genus återspeglas i bokens föremålstexter. Genus är också det problematiserande perspektiv på museimän som redaktörerna tycker kan vidareutvecklas. Det finns andra variabler. Generation ligger nära till hands, hur märks det att dagens svenska museimannakår domineras av fyrtiotalister? Och vad med den personliga sidan, som nu tycks uppmuntras allt mer? Att varje museiintendent sägs representera ett sätt att berätta en historia öppnar för ett obegränsat individuellt perspektiv. Kan-ske finns det 68 olika sätt att berätta om en Wettexduk.

Kerstin Arcadius, Lund